

Prestearkivene med fokus på kommunikantprotokoller og presteattester

Et foredrag ved Marius Hellerud

Slekt og Data Oslo/Akershus 4. april 2018

Hvem er jeg?

■ Marius Hellerud

- Født 1977
- Bosatt i Trøgstad
- Utdannet arkivar fra Universitetet i Oslo og har også en magistergrad i etnologi fra Göteborgs universitet
- Begynte på slutten av 1980-tallet å spørre ut besteforeldre om slekten og har siden vært bitt av basillen!
- Arbeider til daglig som koordinator av det lokalhistoriske arbeidet i «Tirsdagsklubben» i Trøgstad
- Har i mange år skrevet artikler, gitt kurs og holdt foredrag knyttet til slektsgransking

Hva er et prestearkiv?

- Det arkivmaterialet som har samlet seg ved presteembetet som en følge av prestens embetsvirksomhet
 - *Kirkebøker* av ulike slag
 - *Kontorarkiv* med inngående/utgående korrespondanse
 - *Kallsbøker* med opplysninger om embetet, eventuell embetsgård, prestene med mer
 - *Prestegårdsarkiv*
 - *Regnskap*

Hva er et prestearkiv?

- Prester ble ofte pålagt – eller tok på seg – ulike verdslige oppgaver også
 - *Skolevesen*
 - *Fattigvesen*
 - *Helsevesen*
 - *Lag- og foreningsarbeide*
- Materiale knyttet til disse aktivitetene kom ofte til å ende opp i prestearkivet, sammen med de egentlige embetspapirene

Trøgstad prestegjeld. Protokoll
for de fattige. 1740–1818. Foto:
Henning Pytterud

Hva er et prestearkiv?

348 1812 Trøgstad

1. Indtægt af Kjøbmands Aars	102	3	2/3
2. Indtægt af Kjøbmands Aars			
3. Almindelig Kontingent med N ^o 1			
Johannes Strømme	3 ^{te}	24	
Enev. Lunde	3 ^{te}	24	81
Anders Brage	2	3	12
Aslak Strabøl	2		
Almindelig Fisk	4 ^{te}	2	14
Fisk	4 ^{te}		8
Jens Sand	4 ^{te}	24	14 3/4
4. Bøden af Mønstre			
af de indvandrede N ^o 2. indtækt			
Omstændigheder N ^o 3. indtækt			
Løstagne forsamlingen N ^o 4. indtækt			
5. Almindelig Kontingent N ^o 5.			30
af de indvandrede N ^o 6. indtækt			
7. Indtægt af Kjøbmands Aars	50	3	12
8. Indtægt af Kjøbmands Aars	50	3	28
9. Indtægt af Kjøbmands Aars	37	3	22
	258	18	9 1/3

1812 349

1. Kontingent af de indvandrede	1	2	12
2. Kontingent	2		
3. Kontingent	183	9	14
Løstagne forsamlingen N ^o 2. indtækt	120	3	7
Løstagne forsamlingen N ^o 3. indtækt	258	18	9 1/3
Thorvald Christensen	1		
Jens Sand	3		
Ell. Embetsløn med Fisk	1		
Niels Olsen og N. Halden			
Per Rasmussen	2		
Kristine Halvorsen og N. Halden	2		
Berte Svendsen og N. Halden	2		
Rigori Halden	1		
Kristen Embetsløn og Fisk	3		
	199	9	14
Müller, Christen Gundersen og N. Halden			
Ell. Embetsløn og Fisk			

Trøgstad prestegjeld. Protokoll for de fattige. 1740–1818, pag. 348 og 349. Inntekter og utgifter året 1812.
Foto: Henning Pytterud

Et praktisk eksempel

- Kirkebøker er blant de hyppigst brukte arkivkildene for oss slektsgranskere
 - Noen ganger kan anmerkninger i kirkebøkene være inngangsport til andre deler av prestearkivet
 - Hva betyr egentlig disse kommentarene?

13.	Karl Fredrik Andersen.	5/4-02.	Døbs - datoen afgjort	New-York.	Hos Johan Baasbøl i Baasbøl.
Johan Andersen og hustru Elin.				2/4-22	Se kirkebok 42/1922 og journal 93/1922 angående <i>Bendtsen</i> av Karl F. Andersen død samt journal nr. 95/1922. 3.

Konfirmerte i Båstad kirke 24. september 1922 fra Båstad i Trøgstad Mini II 2 (1902-1924), fol. 98b og 99a

Et praktisk eksempel

■ «Se kopibok 42/1922...»

42.	6/9.	76/12.	<u>Oslo Biskop gjennom Trostich.</u>
	for	2/	1/ Forespørs om Hen. Biskopens uttalelse angående
			at det er umulig at skaffe <u>døbsattest</u> for Karl Fredrik
			Andersen, en av kompanibarnene i Baerstad, f. 14-07 i
			New-York, opvokst i Deira Lands barneheim, for tiden bostad
			hos Johan Baerstad-Baerstad.
	93/12	for 1/	Den seg under slike omstendigheter godta en skriftlig erklæring fra
			Deira Land og barneheim, for om at gutten er døbt i norsk-luthersk
			menighet i Amerika.

«Kopibok for Trøgstad Sogneprestembede. Begyndt 1 Januar 1920», nr. 42/1922

93 12/9 15/9 Oslo biskop

bisoarer skiveles angaaende daabattest for
konfirmand Karl Fredrik Andersen cfr. pagibok
nr 42.

«Brevjournal for Trøgstad
Sogneprestembede begyndt
den 19de Okt. 1911 (...)),
nr. 93/1922

Der som frk. Petra Sand er villig til for sognepresten
i Trøgstad eller sin sogneprest at bevidne at hun
har sit daabattest for vedkommende konfirmand,
raader jeg til at denne bevidnelse godkendes og
barnet anerkendes som døbt.
ellers bør han døpes med voksen daab.
Frk. Sands bevidnelse kan vel, dersom hun har
vanskeligt for at møde i Trøgstad, erkendes paa
den maade, at der udtles skriftlig henvendelse
til hende om at afgive saadan bevidnelse
for sognepresten i det sogn hvor hun bor og at
han derefter tjenstligst meddeler dette til
sognepresten i Trøgstad.

15/9 uddelt
Johan Sand
at forviden
iagttages.

■ «...og journal 93/1922...»

Et praktisk eksempel

■ «...samt journalnr. 95/1922»

95 21/9	22/9	E. Wiisen, sogn- prest, Fagernes, Kniha	sender erklæring fra fkt. Land: Hermed bevidnes at Fredrik Andersen er født 5/4 1902 og døbt i den evangelisk-lutherske kirke. Kniha 29/8 1922, Peter Land. Underskrevet av Peter Andersen, borte - far og Johan Andersen, far.	vedlagt akt. bet. Johann konfirmeret i Trøgstad kirke 27/9-1922
---------	------	--	---	--

«Brevjournal for Trøgstad Sogneprestembede begyndt den 19de Okt. 1911 (...)), nr. 95/1922

Prestearkivene i statsarkivene

- I de siste femti årene er et stort antall prestearkiver med arkivmateriale av ymse slag blitt avlevert
 - Før den tid hadde mest kirkebøker funnet veien fra embetene inn til statsarkivenes hyller
 - Hva som er bevart og innlevert av øvrige kilde serier varierer mye
- *Arkivportalen* er et godt sted å få status for prestegjeldet du er interessert i!

■ Arkivportalen

- Har internettadressen www.arkivportalen.no
- Ble etablert i 2010
- Er en nasjonal søketjeneste på tvers av arkivinstitusjoners kataloger
 - 79 depotinstitusjoner er representert, men antallet kataloger fra de ulike institusjonene er ikke komplett
 - Det er ikke alltid de ulike depotinstitusjonene har ordnet arkivmaterialet sitt etter nøyaktig samme mal

- De forskjellige statsarkivene har ordnet prestearkivene etter litt ulike opplegg
- Søk på fraser som «NN prestearkiv», «NN prestekontor» eller «NN sokneprestkontor».
 - Legg merke til k-en! *Sogneprestekontor* gir 2 treff per 14. mars 2018. *Sokneprestkontor* gir 1033...
- Ofte finner vi *egne kataloger over kirkebøker*

Valgte kriterier

Ditt søkeord:

[eidsberg prestekontor](#)

Ditt søkeord:

Søk

Oppbevaringssted:

Velg

Treff i aktører:

Virksomhet (247)

Person (5)

Finn treff på arkivnivå:

- ☐ Arkiv (383)
- ☐ Serie (30)
- ☐ Stykke (302)
- ☐ Mappe/dokument (644)

Arkiver

Bilder

Transkripsjoner

Digitalarkivet

Viser treff 1-20 av 1636

Første Forrige **1** 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Neste Siste

↑↓ Type ↑↓ Navn ↑↓ År Sti ↑↓ Digitalisert

Eidsberg prestekontor Kirkebøker

1710 -
1980

SAO/A-10905

For **Eidsberg** kapellanembetes dagsregister 1848-1871 og 1871-1890, se kopibok nr. 1 og 2 i **Eidsberg** prestearkiv.

Materialet oppbevares hos: [Statsarkivet i Oslo](#)

Publisert: 09.12.2010 00.45

Eidsberg prestekontor

SAO/AS-10905

Eidsberg og Mysen, Herland og Trømborg i Østre Borgesyssel prosti. **Eidsberg** kirke er hovedkirken for prostiet. Ved kgl. res. 28.11 1903 ble Mysen kapell opprettet i [...]

Materialet oppbevares hos: [Statsarkivet i Oslo](#)

Publisert: [23.04.2012 13.52](#)

Eidsberg prestearkiv

1683 -
1966

SAO/A-2010

Kirkestolene begynner 1683, men har opplysninger tilbake til begynnelsen av 1670-årene. Av sekundærprovenienser kan nevnes: **Eidsberg** misjonsforening (møtebok 1847-18 [...])

Materialet oppbevares hos: [Statsarkivet i Oslo](#)

Publisert: [23.04.2012 13.52](#)

PDF Vis fullt tre

- ▲ A-10905 Eidsberg prestekontor Kirkebøker
 - ▷ F KIRKEBØKER
 - ▷ G KLOKKERBØKER
 - ▷ H LYSNINGSBØKER
 - ▷ I DAGSREGISTRE
 - ▷ J FØDSELSREGISTRE
 - ▲ M KOMMUNIKANTBØKER
 - ▲ Ma Kommunikantbøker I: Hovedsognet
 - L0001 Kommunikantbok
 - ▷ L0002 Kommunikantbok
 - ▷ L0003 Kommunikantbok
 - ▷ L0004 Kommunikantbok
 - ▷ L0005 Kommunikantbok
 - ▷ L0006 Kommunikantbok
 - ▷ Mb Kommunikantbøker II: Trømborg sogn
 - ▷ Mc Kommunikantbøker III: Hærland sogn
 - ▷ Md Kommunikantbøker IV: Mysen sogn

ARKIVVERKET

Kommunikantbok

Stykke

Eidsberg prestekontor Kirkebøker - SAO/[A-10905](#)/[M](#)/[Ma](#)/L0001

Arkivsøk

Klausulert:

Taushetsbelagt/Unntatt offentlighet (60 år) [mer...](#)

Tidsrom: 1800 - 1821

Legg i min tralle

PDF Vis fullt tre

- ▲ A-2010 Eidsberg prestearkiv
 - ▶ B KOPIBØKER
 - ▶ C JOURNALER
 - ▲ D SAKARKIV
 - ▶ Da Innkomne brev, journalsaker
 - ▶ Db Enkeltsaker og -emner
 - ▲ Dc Presteattester
 - L0001 Presteattester
 - ▶ L0002 Presteattester
 - ▶ L0003 Presteattester
 - ▶ L0004 Presteattester
 - ▶ F SKOLE, HELSE, FATTIGSTELL, BARNEVERN
 - ▶ G KIRKER OG KIRKEGÅRDER
 - ▶ O DIVERSE
 - ▶ Q PRESTEGÅRD
 - ▶ R REGNSKAP

ARKIVVERKET

Presteattester

Stykke

Eidsberg prestearkiv - SAO/[A-2010](#)/[D](#)/[Dc](#)/L0001

Arkivsøk

Tidsrom: 1822 - 1842

Legg i min tralle

Detaljer

Underliggende

Komment

Mer om kommunikantprotokoller

- Kommunikant = nattverdsdeltaker
 - Christian Vs Norske Lov av 1687
 - Alle som hadde oppnådd en viss modenhet og hadde tilegnet seg elementære religionskunnskaper *skulle* gå til alters minst én gang om året
 - Etter at konfirmasjonen ble innført 1736 ble det et krav at man måtte være konfirmert
 - Straffen for å holde seg bort var offentlig skriftemål

The Institution of the Eucharist
(detalj) av Justus van Gent,
1473–75. Galleria Nazionale
delle Marche, Urbino, Italia.
Kilde: Wikimedia Commons

Mer om kommunikantprotokoller

- Både kirkeritual og lov forlangte at kommunikantene hadde skriftet og fått syndsforlatelse på forhånd
- Loven krevde også at prestene ikke mottok fremmede nattverdsgjester
 - Dette betød i praksis at man måtte ha med *attest* fra presten på stedet man sist hadde gått til alters
- Prestene skulle dessuten vite antall nattverdsgjester på forhånd for å sikre at «der ikke paa Alteret skulle fattis Brød og Vin»
 - Kommunikantene måtte melde seg på forhånd
 - Det måtte lages *skriftlige fortegnelser*

Mer om kommunikantprotokoller

- Noen instruks for føringen er ikke kjent.
Ulike varianter kan være...

- ...kronologiske
- ...kronologiske, men gruppevis etter sivilstand
- ...tabellariske alfabetisert etter navn
- ...tabellariske sortert etter geografi
 - Her nærmer vi oss noe som likner svenske *husförhörslängder*

Mer om kommunikantprotokoller

- Utover på 1800-tallet...
 - Sluttet man å praktisere påbudet om årlig nattverdsplikt
 - Ble sammenhengen mellom skriftemål og nattverd svekket
- ...endrer kommunikantprotokollene karakter

Mer om kommunikantprotokoller

- Kommunikantprotokollene hører med til presteembetets eldste protokollserier, men relativt få er bevart
 - I praksis ble de ofte ført i pennen av *klokkeren*
 - Når en protokoll var full ble en ny opprettet, men kanskje ikke den gamle alltid overlevert presten?

Mer om kommunikantprotokoller

- Få kommunikantprotokoller er online...
 - Per 14. mars 2018 får vi kun 60 treff totalt – og bare tre fra Østfold, Akershus eller Oslo – i Digitalarkivet:

Søk etter skanna kirkebøker

Oppbevaringssted ?

Arkiv ?

Fylke ?

Prestegjeld ?

Sokn ?

Kirkeboktype ?

Listetype ?

Søkeresultat

Søket ga 3 treff.

Visningsvalg:

Statsarkivet i Oslo

Eidsvoll prestekontor Kirkebøker

Kommunikantprotokoll

Kommunikantprotokoll nr. I 1	Eidsvoll prgj.	Eidsvoll sokn, Langset sokn	1820 - 1834	ko	Første side	Innhold	
------------------------------	----------------	-----------------------------	-------------	----	-------------	---------	--

Eidsberg prestekontor Kirkebøker

Kommunikantprotokoll

Kommunikantprotokoll nr. I 1	Eidsberg prgj.	Eidsberg sokn, Hærland sokn, Trømborg sokn	1800 - 1821	ko	Første side	Innhold	
Kommunikantprotokoll nr. I 2	Eidsberg prgj.	Eidsberg sokn, Hærland sokn, Trømborg sokn	1821 - 1841	ko	Første side	Innhold	

Mer om kommunikantprotokoller

- ...men husk at det kan ligge kilder ute på andre nettsteder også!
 - Via *Avfotograferte slektshistoriske kilder* på <http://slektskilder.blogspot.no/> finner vi for eksempel lenke til denne protokollen:

Flakstad og Moskenes	1820	Militær rulle	Erlend E. Mæhlum
Flakstad	1820-1824	Kommunikantprotokoll	Erlend E. Mæhlum
Flakstad og Moskenes	1822	Militær rulle	Erlend E. Mæhlum

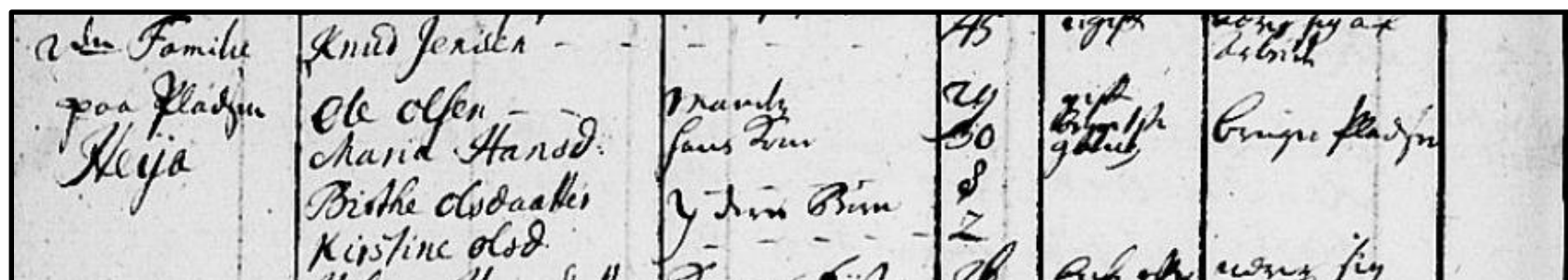
Flakstad kommunikanter 1820-1824

22. nov. 2011 • Offentlig

Hvor mange Ole Olsen finnes det?

- Anne Maria Hansdatter og mannen Ole Olsen bodde i 1801-tellingen med to barn på husmannsplassen Heia under Mellom-Høie i Eidsberg:

A handwritten census record from 1801, showing the family of Ole Olsen. The record is organized into columns with handwritten entries. The first column lists the family name and location. The second column lists the names of the family members. The third column lists the names of the children. The fourth column lists the names of the children. The fifth column lists the names of the children. The sixth column lists the names of the children. The seventh column lists the names of the children. The eighth column lists the names of the children. The ninth column lists the names of the children. The tenth column lists the names of the children. The eleventh column lists the names of the children. The twelfth column lists the names of the children. The thirteenth column lists the names of the children. The fourteenth column lists the names of the children. The fifteenth column lists the names of the children. The sixteenth column lists the names of the children. The seventeenth column lists the names of the children. The eighteenth column lists the names of the children. The nineteenth column lists the names of the children. The twentieth column lists the names of the children. The twenty-first column lists the names of the children. The twenty-second column lists the names of the children. The twenty-third column lists the names of the children. The twenty-fourth column lists the names of the children. The twenty-fifth column lists the names of the children. The twenty-sixth column lists the names of the children. The twenty-seventh column lists the names of the children. The twenty-eighth column lists the names of the children. The twenty-ninth column lists the names of the children. The thirtieth column lists the names of the children. The thirty-first column lists the names of the children. The thirty-second column lists the names of the children. The thirty-third column lists the names of the children. The thirty-fourth column lists the names of the children. The thirty-fifth column lists the names of the children. The thirty-sixth column lists the names of the children. The thirty-seventh column lists the names of the children. The thirty-eighth column lists the names of the children. The thirty-ninth column lists the names of the children. The fortieth column lists the names of the children. The forty-first column lists the names of the children. The forty-second column lists the names of the children. The forty-third column lists the names of the children. The forty-fourth column lists the names of the children. The forty-fifth column lists the names of the children. The forty-sixth column lists the names of the children. The forty-seventh column lists the names of the children. The forty-eighth column lists the names of the children. The forty-ninth column lists the names of the children. The fiftieth column lists the names of the children. The fifty-first column lists the names of the children. The fifty-second column lists the names of the children. The fifty-third column lists the names of the children. The fifty-fourth column lists the names of the children. The fifty-fifth column lists the names of the children. The fifty-sixth column lists the names of the children. The fifty-seventh column lists the names of the children. The fifty-eighth column lists the names of the children. The fifty-ninth column lists the names of the children. The sixtieth column lists the names of the children. The sixty-first column lists the names of the children. The sixty-second column lists the names of the children. The sixty-third column lists the names of the children. The sixty-fourth column lists the names of the children. The sixty-fifth column lists the names of the children. The sixty-sixth column lists the names of the children. The sixty-seventh column lists the names of the children. The sixty-eighth column lists the names of the children. The sixty-ninth column lists the names of the children. The seventieth column lists the names of the children. The seventy-first column lists the names of the children. The seventy-second column lists the names of the children. The seventy-third column lists the names of the children. The seventy-fourth column lists the names of the children. The seventy-fifth column lists the names of the children. The seventy-sixth column lists the names of the children. The seventy-seventh column lists the names of the children. The seventy-eighth column lists the names of the children. The seventy-ninth column lists the names of the children. The eightieth column lists the names of the children. The eighty-first column lists the names of the children. The eighty-second column lists the names of the children. The eighty-third column lists the names of the children. The eighty-fourth column lists the names of the children. The eighty-fifth column lists the names of the children. The eighty-sixth column lists the names of the children. The eighty-seventh column lists the names of the children. The eighty-eighth column lists the names of the children. The eighty-ninth column lists the names of the children. The ninetieth column lists the names of the children. The ninety-first column lists the names of the children. The ninety-second column lists the names of the children. The ninety-third column lists the names of the children. The ninety-fourth column lists the names of the children. The ninety-fifth column lists the names of the children. The ninety-sixth column lists the names of the children. The ninety-seventh column lists the names of the children. The ninety-eighth column lists the names of the children. The ninety-ninth column lists the names of the children. The hundredth column lists the names of the children.

En Familie	Knud Jensen		45	gift	enig py at	
paa Pladsen	Ole Olsen	Martha	24	gift	enig py at	
Heia	Anna Hansd.	Jensens	30	gift	enig py at	
	Brødre Olofsdatter	Jensens	8	gift	enig py at	
	Kirstine Olofsd.	Jensens	2	gift	enig py at	
		Jensens	2	gift	enig py at	

- På «Hoye Pladsen» i Eidsberg kom også sønnen Andreas til verden høsten 1802
- Fra høsten 1804 fikk de barn i nabobygden Trøgstad
- De døde i Trøgstad i 1840 og 1845

Hvor mange Ole Olsen finnes det?

- Et naturlig sted å lete etter mer «kjøtt på beina» om årene i Eidsberg, er gårdshistorien for kommunen

- Helge Frøysøet skriver i *Bygdebok for Eidsberg og Mysen. Gårdshistorie. Bind I* fra 1969, side 556f

Plassen Heien under Mellom-Hoie nevnes første gangen i en tiendematrikkel fra 1780. Noen sikker beboer er ikke kjent her før i 1801. Da bodde Ole Olsen og hans kone Anne Maria Hansdtr. her. De kom da fra Vollene under V. Haga. Det var Ole som fikk kjøpt plassen av Halvor Gundersen Hoie for 300 rd. i 1806. (Skj. 26.1. 1806.) Da det nye bruket ble skyldsatt, ble det uttrykkelig nevnt at bruket ikke hadde noen herligheter utenfor sine egne innhegninger. (Skyldsetn.forretn. 10.6. 1806.)

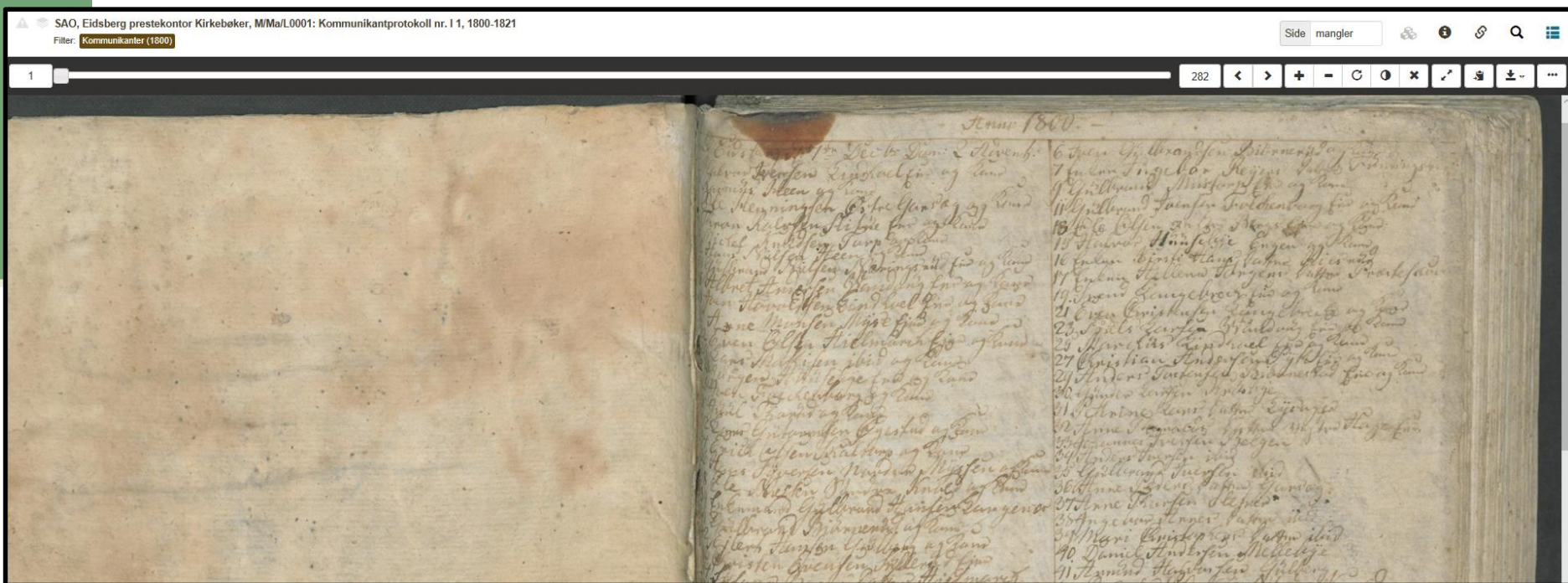
Ole Olsen solgte bruket til Jon Jakobsen for 950 rd. i 1811. (Skj. 1.2. 1811.) Jon hadde tidligere vært på Skrepphaug under Foss. Da kona

Hvor mange Ole Olsen finnes det?

- I gårdshistorien er Ole Olsen fra 1801-tellingen satt lik med den Ole Olsen som kjøpte Heia i 1806
- Dette stemmer dårlig med at Anne Maria og Ole ifølge mine undersøkelser flyttet til Trøgstad før 1804 og ble boende der resten av livet
- Hvem har gjort feil og hvordan bevise det?

Et praktisk eksempel

- Det krever ofte en del egeninnsats å finne frem – og ikke minst å strukturere og analysere – opplysninger fra kommunikantprotokollene

Et praktisk eksempel

- For Eidsbergs del er vi heldige; Øivind Larsen på Mysen har transkribert fire av protokollene slik at de er søkbare i Digitalarkivet

Finn kilde

Du kan fylle ut ett eller flere søkekriterier

Fritekstsøk

Eidsberg kommunikant*

Periode

+

Form

+

Emneknagger

+

Oppbevaringssted

+

Arkiv

+

Kategori

-

Folketellinger

▼

Mannfall

▼

Kirkebøker

▼

Emigrantmateriale

▼

Skiftmateriale

▼

Søket ditt ga 4 treff som inneholder alle søkebegrepene, og 2,045 treff som passer til ett eller flere:

1

2

3

Neste

Siste

Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821

Arkiv: Eidsberg prestekontor Kirkebøker

Bla i skannet utgave

Kommunikanter: 1800-1821

Bla

Søk

Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1821-1841

Arkiv: Eidsberg prestekontor Kirkebøker

Bla i skannet utgave

Kommunikanter: 1821-1841

Bla

Søk

Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1842-1858

Arkiv: Eidsberg prestekontor Kirkebøker

Ikke skannet

Kommunikanter: 1842-1858

Ikke skannet

Søk

Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld, Hærland sokn 1853-1874

Arkiv: Eidsberg prestekontor Kirkebøker

Ikke skannet

Kommunikanter: 1853-1874

Ikke skannet

Søk (1853-1874)

Et praktisk eksempel

- Hvordan er protokollen ført?
- Nevnes personenes patronymikon?

Søk i kommunikanter

Tilpass resultatet

Nullstill

SØK

Filtere

Fornavn:

Ole

Etternavn:

Kjønn:

Rolle:

Stilling/stand:

Bosted:

hoie|hoje|hoye|hoie|hoje|hoye|heja|heya|heia

Søket ditt ga 165 treff som inneholder alle søkebegrepene:

1 2 3 Neste Siste

Vis liste

Navn	Fødselsår	Fødested	Rolle	Stilling/stand	Bosted	Sogn/kirke	Kommunikantdato	Kilde
Ole !!			kommunikant		Heya under Høye	Edsberg	1806-05-18	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole !!			kommunikant		Heya under Høye	Edsberg	1806-05-18	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant		Heya	Edsberg	1806-11-09	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant		Heya	Edsberg	1807-05-10	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant		Heya	Edsberg	1807-10-11	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant	Enkemand	Heya	Edsberg	1808-05-15	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant	Enkemand	Heia	Edsberg	1808-11-27	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant	Enkemand	Heia	Edsberg	1809-06-18	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant		Heya	Edsberg	1810-02-25	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Tostensen			kommunikant		Heya	Edsberg	1810-07-08	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Olsen			kommunikant		Heya	Edsberg	1810-08-05	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Torstensen			kommunikant		Heya	Edsberg	1811-06-16	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821
Ole Pedersen			kommunikant		Heia	Edsberg	1816-02-11	Kommunikantprotokoll for Eidsberg prestegjeld 1800-1821

Et praktisk eksempel

- Hvordan er protokollen ført?
 - Står gifte koner med navn eller som «Konen»?

Kommunikanter: 1806-11-09 >

Person: Ole Olsen

Første Forrige **Neste** Siste

Vis liste

PERMANENT ID: pn00000000350278

Del Skriv ut

Løpenr: 1

Bosted: Heya

Rolle: kommunikant

Fødselsdato: -

Fornavn: Ole

Fødselsår: -

Etternavn: Olsen

Fødested: -

Kjønn: m

Alder: -

Stilling/stand: -

Tilhørende personer:

Løpenr	Rolle	Fornavn	Stilling/stand	Fødselsår	Fødested	Bosted
1	kommunikant	Ole				Heya
2	kommunikant	!!	Konen			Heya*

Kommunikanter:

ID: hn00000000299138

Side: 95

Løpenr: 13

År: 1806

Sogn/kirke: Edsberg

Kommunikantdato: 11-09

Merknader: -

Et praktisk eksempel

- Kommunikantprotokollene er ofte knappe. Vi må finne «fikseringspunkt» fra andre kilder
 - Kirkebøker med døpte (husk at fadderne også kan være til hjelp her), konfirmerte, vigde (det samme gjelder selvsagt for forloverne) og gravlagte
 - Folketellinger er glimrende
 - Skjøter og andre tinglyste kontrakter
 - Skifter

Et praktisk eksempel

- I vårt tilfelle finner vi at Ole Olsen bodde på Vollene under Vestre Haga da han fikk skjøte på Heia 1806, og vi finner videre at denne Ole var g 1 m Jøran Engebretsdatter og g 2 m Thore Maria Christensdatter
- Helhetsbildet kompliseres noe av et ektepar ved navn Ole Olsen og Helene Guttormsdatter som også bodde på en plass under Vestre Haga på omtrent samme tid, før de kommer til en plass under en av Moen-gårdene

Et praktisk eksempel

- Viktige stikkord i analysen blir *kontinuitet* og *brudd*

Kommunikant	Anmerkninger	1800	Folketellingen 1801	1801	1802
Ole Olsen Høie-plass med kone	1801-tellingen: Ole Olsen og konen Anne Maria Hansdatter bor på Heia under Mellom-Høie. De får sønnen Andreas på en Høie-plass i 1802	28/12	ja	31/5, 6/12	8/8
Ole Olsen Heia/Heia under Høie med kone	1801-tellingen: Ole Olsen og konen Jøran Engebretsdatter er ikke funnet				
Ole Olsen Heia, enkemann	Jøran dør 1808. Ole gifer seg med Thore Maria Christensdatter 1810				
Ole Olsen Vestre Haga-plass med kone	1801-tellingen: Ole Olsen og konen Helene Guttormsdatter bor på Sameia under Vestre Haga		ja	17/5	
Ole Olsen Haga-plass med kone					
Ole Olsen Moen-plass med kone	Ole Olsen og Helene Guttormsdatter flytter fra Sameia under Vestre Haga og får sønnen Christian på en Moen-plass 1803				30/5, 12/12 (patronymikon ikke oppgitt)
Ole Olsen Øvre Moen-plass med kone					
Ole Olsen Moen-plass, enkemann					

1803	1804	1805	1806	1807	1808	1809	1810	1811
16/1, 16/10, 6/11								
			18/5 (patronymikon ikke oppgitt), 9/11	10/5, 11/10			25/2, 5/8	
5/6	6/5	28/4			15/5, 27/11	18/6		
27/11		20/10						
5/6 (patronymikon ikke oppgitt), 13/11	18/11	9/6, 1/12	1/6, 19/10			27/8 (patronymikon ikke oppgitt)		10/11 (patronymikon ikke oppgitt)
		13/1						
17/7	10/6							

Et praktisk eksempel

- Vi ser hvordan to tydelig adskilte perioder av Ole Olsen på en Høie-plass/Heia under Høie avløser hverandre (grønt og rødt). Altergangene til Ole Olsen på en plass under Vestre Haga (oransje) er også tydelig avgrenset i to bolker. Det er fristende å trekke slutningen at oppføringen i 1801 dreier seg om Ole Olsen og Helene Guttormsdatter fra folketellingen samme år, mens oppføringene 1803–05 dreier seg om Ole Olsen og Jøran Engebretsdatter
- Ser vi på oppføringene av Ole Olsen på plasser under Moen (blått), må i hvert fall noen av oppføringene 1802 og 1803 dreie seg om Ole og Helene
- Deretter blir bildet forvirrende og uklart; manglende patronymikon og usikre stedsfestinger gjør linjen brutt og fragmentert. En gift Ole Olsen overlapper en som var enkemann. Dette betyr at vi har å gjøre med minst to ulike personer
- Ytterligere undersøkelser i andre kilder vil sikkert kunne klargjøre bildet noe, men dette faller utenfor rammen av spørsmålsstillingen vi ville belyse

Et praktisk eksempel

- I tilfellet Anne Maria Hansdatter og Ole Olsen blir konklusjonen:
 - *Ingen av opplysningene vi har funnet står i konflikt med at den Ole Olsen som var på Heia i 1801-tellingen og frem til 1803–04 er **en annen** enn den Ole Olsen som kjøpte Heia i 1806*
 - *Flere forhold underbygger ovenstående forhold*
 - *Vi har ennå ikke funnet noen primærkilder som direkte og i klartekst fastslår forholdet*

Mer om presteattester

- I prestearkivene finner vi også vedlegg til kirkebøkene
 - Dokumenter som har gitt grunnlag for innføringen i kirkeboken kan være...
 - ...dåpsattester
 - ...vaksinasjonsattester
 - ...kongelige bevillinger
 - ...skifteattester
 - ...flytteattester

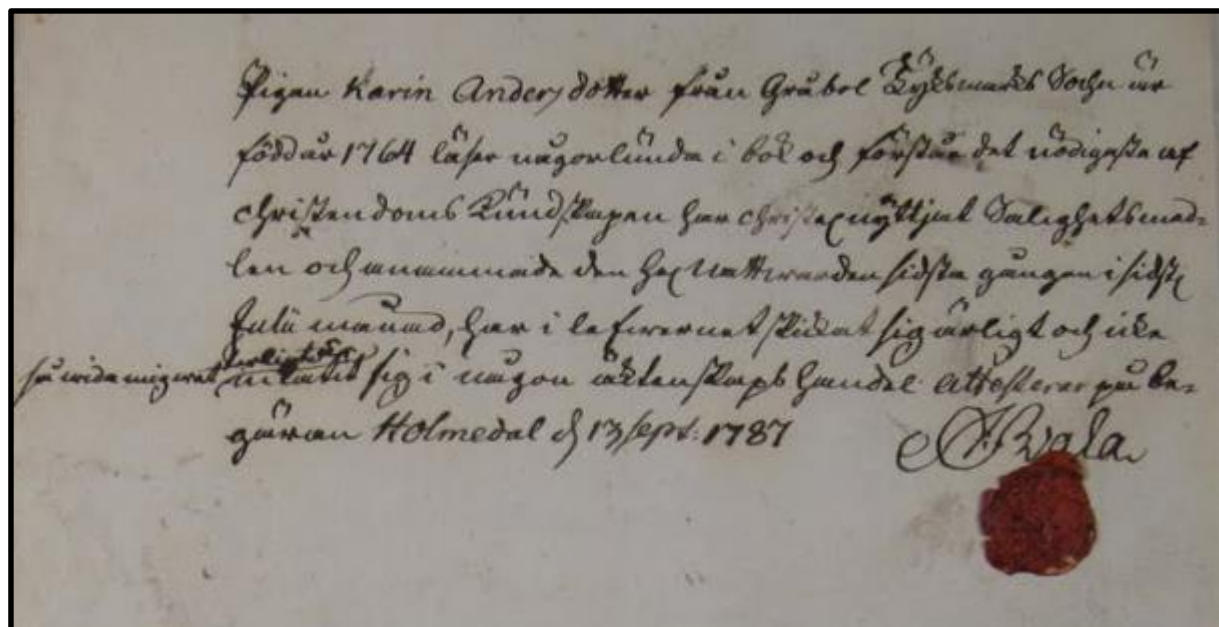
Mer om presteattester

- Først med skjemaprotokollene fra 1812 fikk kirkebøkene flyttelister, men flytteattester kan være bevart i prestearkivet helt fra midten av 1700-tallet om vi er heldige
 - Innholdet varierer, men kan typisk handle om...
 - ...navn
 - ...ledighet til ekteskap
 - ...vandel
 - ...siste altergang
 - ...foreldre
 - ...når og hvor døpt og konfirmert

Mer om presteattester

- Mange attesttyper har vært belagt med avgift
 - I 1817 ble det foreslått at tjenestefolk skulle få gratis attest for å unngå at de oppholdt seg i ett sokn, men gikk til alters der de hadde bodd før

SAO, Trøgstad prestearkiv,
O Diverse, Ob Diverse
pakkesaker, L0004
Pakkesaker – Attester.
Tidsrom 1787–1849. Foto:
Erlend E. Mæhlum for
Tirsdagsklubben i Trøgstad

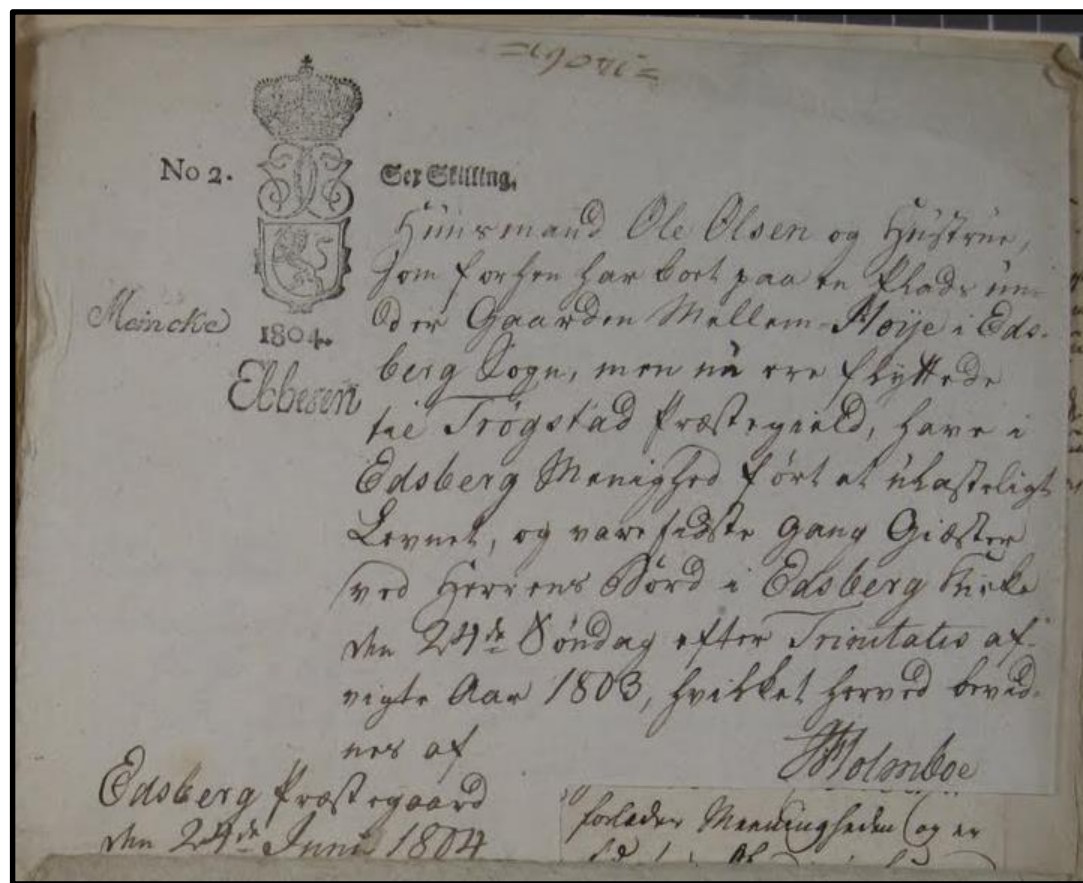

Mer om presteattester

- Etter hvert som påbudet om nattverdsplikt utover på 1800-tallet ikke lenger ble praktisert, tok stadig færre seg bryet med å melde flytting til prestene
 - Undersøkelser antyder at så lite som 25–50 % av de faktiske flyttingene ble meldt
 - Ofte ser vi at flytting ble meldt først om/når personen *selv trengte* en attest, for eksempel dåps- og konfirmasjonsattest for å kunne gifte seg
- Allikevel er dette en gullgrube, *om* vi er så heldige å finne det vi er på jakt etter!

Mer om presteattester

Eidsberg-presten Jens Ottesen Holmboes attest datert «Edsberg Præstegaard den 24de Juni 1804» som bekrefter at husmann Ole Olsen og hustru «som forhen har boet paa en Plads under Gaarden Mellem Høye i Edsberg Sogn, men nu ere flyttede til Trøgstad Præstegield, have i Edsberg Menighed ført et ulasteligt Levnet, og vare sidste Gang Giæster ved Herrens Bord i Edsberg Kirke den 24de Søndag efter Trinitatis afvigte Aar 1803».

SAO, Trøgstad prestearkiv, O Diverse, Ob Diverse pakkesaker, L0004 Pakkesaker – Attester. Tidsrom 1787–1849. Foto: Erlend E. Mæhlum for Tirsdagsklubben i Trøgstad

Aktuell litteratur

- Bjerkås, Ola: Preste- og prostearkiver. En brukerveiledning. Riksarkivaren. Skriftserie 4, Oslo 1997
- Hellerud, Marius: Prestearkivene – mer enn kirkebøker. I: Slekt og Data. Medlemsblad for Slekt og Data. Nr. 3/2017, side 40–43. Slekt og Data, Oslo 2017
- Juhasz, Lajos: Klokkerens kommunikantbok. I: Norsk Slekthistorisk Tidsskrift. Bind XXVIII, side 113–122. Norsk Slekthistorisk Forening, Oslo 1981–82
- Lian, Oddleif: Prestearkivenes kilder om flyttinger. I: Heimen. Vol. 33. Nr. 1, side 47–52. Landslaget for lokalhistorie, Trondheim 1996
- Nakken, Alfild: Prestearkivene. I: Norsk Slekthistorisk Tidsskrift. Bind XXVIII, side 338–346. Norsk Slekthistorisk Forening, Oslo 1981–82
- Nakken, Alfild: Prestearkiver i Statsarkivet i Oslo. Østfold fylke. Statsarkivet i Oslo i samarbeid med Fylkeskultursjefen i Østfold, Oslo 1981